

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 20
Том 1

Видавничий дім

2021

«Гельветика»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Зимомря І. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голова редакційної ради:

Палінчак М. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Члени редколегії:

Бідзіля Ю. М. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вереш М. Т. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гвоздяк О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голик С. В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гжесяк Ян – д-р габ., професор Державної вищої професійної школи в Коніні, Конін, Польща

Девіцька А. І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Добровольська О. Я. – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Національний транспортний університет

Мафтин Н. В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Павлак Мірослав – д-р габ., професор, ректор, Державна вища професійна школи в Коніні, Конін, Польща

Печарський А. Я. – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Попович Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рогач Л. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Фабіан М. П. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чендей Н. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чик Д. Ч. – доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і методики їх викладання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка

Рекомендовано до друку та поширення через
мережу InternetВченою радою Державного вищого
навчального закладу

«Ужгородський національний університет», протокол № 5 від 21.12.2021 року.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23097-12927Р,

видане Державною реєстраційною службою України 10.01.2018 р.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2663-4880 (print)
ISSN 2663-4899 (online)

© Ужгородський національний університет, 2021

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Городиловська Г.Г. НЕВТОМНИЙ ДОСЛІДНИК НА ПОЛІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВОЗНАВЧОЇ НАУКИ: ПРОФЕСОР КОСТЬ КИСЛЕВСЬКИЙ.....	7
Доценко О.Л. ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЗАКОНОПРОЄКТІВ ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ НОРМ ПРАВА.....	15
Купрікова Г.В. ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>ДУША</i> В УКРАЇНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ.....	21
Левченко Т.М., Юрійчук Н.Д. СОЦІОЛЕКТИЗМИ В МОВІ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ КРИМІНАЛЬНОГО ЖАРГОНУ).....	25
Огринчук О.П. ВИРАЖАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЄСЛВНИХ ПОВТОРІВ У МОВІ АВТОРА.....	30

РОЗДІЛ 2

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ

Мицан Д.М. СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ КОМПОНЕНТОМ <i>МУХА</i> В ГРУПІ СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ.....	35
Сливинська О.М. ЛЕКСЕМА <i>WŁADZA</i> В СЛОВНИКАХ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ.....	39

РОЗДІЛ 3

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Бережна М.В. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АРХЕТИП «ЗРАДНИЦЯ» (У ФІЛЬМІ “ <i>ZOOTOPIA</i> ”).....	44
Бобер Н.М. ТЕЛЕСКОПІЧНІ МОДУСИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	49
Голікова О.М., Бирюк Т.В. СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ АНГЛОМОВНИХ НЕОЛОГІЗМІВ У МЕДИЧНІЙ СФЕРІ.....	55
Жук В.А., Схіж А.В. ФУНКЦІОНАЛЬНА КАТЕГОРИЗАЦІЯ ДІЄСЛОВА “LISTEN”.....	61
Козяревич-Зозуля Л.В. ФАСЦИНАТИВНІ ДИСКУРСИВНІ СТРАТЕГІЇ НЕНАСИЛЬНИЦЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ).....	67
Красівський О.М., Масюкевич Ю.М. РОЛЬ СЕМІОТИЧНОЇ МЕТАФОРИ В ПРОЗІ: МУЛЬТИСЕМІОТИЧНИЙ І СИСТЕМНО-ФУНКЦІЙНИЙ ПІДХОДИ.....	72
Кузнєцова О.В. ЕКСПЛІКАЦІЯ ТЕМА-РЕМАТИЧНОГО МЕХАНІЗМУ КОМІЧНОГО НА КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ).....	77

РОЗДІЛ 4

ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Harbera I.V. REPRESENTATION OF THE CONCEPT <i>CONFLICT</i> IN LEXICOGRAPHIC DISCOURSE.....	82
Горюнова М.М., Стогній І.В. ВИКОРИСТАННЯ МАЛИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ФОРМ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НЕПРОФІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	86
Насакіна С.В., Масв А.П. ВЛАСНІ НАЗВИ В ТЕКСТАХ <i>ЗНО</i> ТА <i>ЄВІ</i> В РАКУРСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	90

РОЗДІЛ 5

ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ І ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Корягіна А.Ю. ФОНЕТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ГОЛОСНИХ НІМЕЦЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ.....	95
Stefanova N.O. THE CONCEPT TRUTH AND ITS SEMANTIC RELATIONS TO THE CONCEPT NOOSPHERE MIND.....	99

РОЗДІЛ 6

СТРУКТУРНА, ПРИКЛАДНА ТА МАТЕМАТИЧНА ЛІНГВІСТИКА

Білоус А.А. СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	104
Navylenko К.М. THEORETICAL ASPECTS OF DIGITAL DISCOURSE RESEARCH.....	112
Труба Г.М. ОСВІТЯНСЬКИЙ ДИСКУРС: ВІХИ РОЗВИТКУ Й ДОСЛІДЖЕННЯ.....	116

РОЗДІЛ 7

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Атаманчук В.П. ПРОБЛЕМА «ТІСНОГО ЧАСУ» ЯК ЧИННИК МОДЕЛЮВАННЯ ФІКЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ПЕРСОНАЖА В ДРАМІ І. КОЧЕРГИ «МАЙСТРИ ЧАСУ».....	120
--	-----

РОЗДІЛ 8

ЛІТЕРАТУРА СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ

Маркова М.В., Радченко О.А. ВІЗІЯ ВІЙНИ В ПОВІСТІ ЮЗЕФА ВІТТЛІНА «СІЛЬ ЗЕМЛІ».....	125
--	-----

РОЗДІЛ 9

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

Бортнік Ж.І. ОСОБЛИВОСТІ РЕЦЕПЦІЇ ТРАГЕДІЇ В. ШЕКСПІРА «ОТЕЛЛО» В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТЕАТРИ (НА ПРИКЛАДІ ВИСТАВИ «ОТЕЛЛО / УКРАЇНА / FACEBOOK»).....	131
--	-----

РОЗДІЛ 10

ФОЛЬКЛОРИСТИКА

Давидюк В.Ф. ТЕКСТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ «КОЛОДЯЖЕНСЬКОГО ЗОШИТА».....	137
---	-----

УДК 811.111'373

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.20.1.9>

ТЕЛЕСКОПІЧНІ МОДУСИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

TELESCOPIC MODES IN THE ENGLISH LANGUAGE

Бобер Н.М.,

orcid.org/0000-0002-9639-0562

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри германської філології

Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті висвітлено лінгвістичні особливості явища телескопічних модусів в англійській мові. Звернено увагу на актуальність дослідження явища «телескопія». У статті висвітлено явище телескопі як спосіб сучасного слово-творення в англійській мові, що пов'язано з економією в мові через різноманітні історичні, політичні, географічні, соціокультурні, економічні та інші умови суспільства. Дослідження та вивчення телескопічних модусів в англійській мові уможливають вивчення причин їх виникнення, класифікацій, ознак, галузей вживання та функціонування.

Для аналізу явища англійською мовою використано різноманітні матеріали: ЗМІ, наукові джерела, тексти сучасної класичної літератури, словники, глосарії, лінгвістичну літературу та публікації. Представлено різні погляди на певні процеси і тенденції словотворчої неології, наведено кількісні та якісні зміни в англійській словотворчій системі. У рукописі визначено роль телескопі не лише як найбільш продуктивного способу словотворення на сучасному етапі розвитку словотворчої системи, а і як джерела формування нових словотворчих елементів та моделей.

Обґрунтовано аксіоматичну точність тези про те, що словотворча послідовність — це взаємозалежність його інструментів і механізмів.

Досліджені матеріали засвідчують, що формування нових словотвірних елементів і моделей зумовлене конвергентним розвитком національних варіантів англійської мови та діалектів на сучасному етапі науково-технічного прогресу. Підтверджено, що блендинг (як продуктивний метод словотворення) формує телескопічні вузли, що дає змогу визначити, наскільки значущим є це явище в сучасній мові.

Уточнено, що блендинг – явище, яке з'явилося в мові і продовжує прогресувати, охоплюючи все більше сфер впливу на саму мову.

Виходячи з того, що мовні лексичні одиниці уявно переповнені, саме телескопізми відповідають принципам лінгвістичної економії та є об'єктами процесу запозичення, що зумовлює поширення англійських запозичених слів в інших мовах. Установлено, що портманто є невід'ємною частиною сучасного словника та зумовлює його подальше формування, що характеризується самодостатністю його структурно-семантичних особливостей.

Ключові слова: блендинг, телескопія, телескопічні модули, телескопізми, телескопічні одиниці, лексико-семантична мікро- та макросистеми англійської мови.

This article provides the linguistic peculiarities of the phenomenon of telescopic modes in the English language. The author pays attention to the relevance of the researched subject, i.e. the phenomenon of "telescopy" or blending. The article presents it as a modern word-building method in English, which is associated with the linguistic economy due to various historic, political, geographical, sociocultural, economic and other conditions in the society. The research of telescopic modes in the English language enables us to study the origin grounds, to classify them, to determine their features, usage and functioning areas.

The author uses herein various materials for the analysis of the phenomenon in English, i.e. mass media, scientific sources, texts of the modern classic literature, dictionaries, glossaries, linguistic literature and publications. The author presents different viewpoints on certain word-building neology processes and trends, provides the description and shows the quantitative and qualitative changes in the English word-building system.

This scientific work shows the determined role of blending not only as the most productive word-building method at the modern stage of development of the word-building system, but as a source of formation of new word-building elements and models. This study of the telescopic word-building method confirms the axiomatic preciseness of the thesis that the word-building consistency, true mutual dependence of its tools and mechanisms. The materials studied attest that the formation of new word-building elements and models is caused by the convergent development of the national variants of the English language and dialects at the contemporary stage of the scientific-technological progress. The task is to study this linguistic phenomenon, to find its actual, true peculiarities at all the levels, to provide the systematic description and determine its functions and properties.

Blending is not a new phenomenon. It appeared in the language and continues progressing by coming to more and more areas of usage and influencing the language itself. Blending is a productive word-building method that has a dynamic progress. This studied word-building model is actively used in the language of advertising, economy, politics, modern English literature. The scientists study the structural and notional properties of telescopic units, wherefrom it can be noted how significant this phenomenon is in the contemporary language.

Drawing on the fact that the lexical units formed telescopically are notionally suffused, they correspond to the principles of linguistic economy and are objects of the borrowing process, which causes the spread of the English loan words-telescopical words (portmanteau words) in other languages. It can therefore be concluded that telescopic words are integral for the modern vocabulary. Telescopical (portmanteau) words enrich the vocabulary with economic neologisms and cause their further formation. Blending is characterized with self-sufficiency, has its specific structural and semantical features.

From this perspective, it should be mentioned that the phenomenon "telescopy" or blending requires its further research and study of the notion "telescopy", "telescopical unit", "telescopism", "telescopical mode", and study of the formation methods, mechanisms and specifics of the translation into other languages within different discourses.

Key words: blending, telescopy, telescopic modes, telescopisms, telescopic units, lexic and semantic micro- and macro-systems of English.

В англійській мові, як і в будь-якій іншій мовній системі, постійно відбуваються зміни на різних рівнях мови. У словотвірній системі англійської мови з'являються нові словотвірні засоби, за допомогою яких виникають нові способи словотворення. Різні сфери життя впливають на мову, оскільки саме так збагачується словниковий запас. Побутує така думка, що країни, які є активними на міжнародному рівні взаємовідносин з іншими державами, а також мови, які є міжнародними, зазнають найбільше змін у системі словотворення. Глибинні зміни в лексичній системі наразі досліджуються науковцями. З огляду на вплив екстралінгвістичних чинників у сучасній англійській мові окреслилась тенденція до компресії та активного застосування явища телескопії. Нові мовні одиниці виникають під впливом різних факторів, одним із яких є тенденція до економії засобів мовного вираження – «мовна економія» [1], «закон економії мовних зусиль» [2]. Незважаючи на досить тривале вивчення проблематики словотвору, проблема термінології щодо цього питання є досить неоднозначною й гострою в лінгвістиці, а саме явище телескопії є одним з основних сучасних засобів мовної економії.

Мета статті – вивчити та проаналізувати явища телескопічних модусів в англійській мові.

Актуальність теми полягає в необхідності дослідження телескопічних модусів як засобів мовної економії, як інструментів, що розширюють лексичну систему англійської мови.

Постановка завдання. Завдання статті – на підставі наукових даних іноземних та вітчизняних науковців-лінгвістів, а також матеріалів, які надає автор цієї статті, продемонструвати, проаналізувати, визначити роль і місце явища «телескопія» в англійській мовній системі.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими та практичними дослідженнями полягають у релевантності мовних явищ, що утворюються наразі в англійській мовній системі, в тому, чи є вони продуктивними та ефективними та яку роль вони відіграють для наукового середовища, оскільки телескопія є саме таким феноменом, який уже не новий, але триває та триватиме надалі, охоплюватиме все більш сфер та впливатиме на мову.

Як метод та методика дослідження використовується теоретико-методологічний підхід та метод аналітичного, кількісно-якісного дослідження, функціонально-прагматичний підхід.

Матеріалами дослідження є ЗМІ, наукові джерела, сучасні літературні твори та класична

література, словники та лінгвістичні видання, публікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Явище телескопії є одним із найпродуктивніших способів словотворення. У сучасному мовознавстві поняття «телескопія» має багато варіацій: контамінація, словозлиття, гібридизація, словоскладання, блендинг, вставне словотворення, слова-амальгами, складноскорочені слова тощо. Це підтверджує неоднозначність інтерпретування цього поняття та релевантність, недостатність вивчення цього феномену, що є важливим для засобів словотворення в англійській мовній системі та через розвиток різних дискурсів мови. Телескопічні одиниці вперше згадуються в лінгвістичних наукових роботах А. Аббота, Д. Алжео, О. Есперсена, Л. Паунда, Г. Світа. Телескопізми вивчають також вітчизняні науковці, як-от А.М. Гармаш, Ю.А. Зацний, [3] Н.А. Князева та ін. [4]. Більша кількість телескопічних модусів використовується в засобах масової інформації. Через те, що вони є новими, незвичними та їх форма є неочікуваною, вони привертають увагу та завдають певного прагматичного впливу на реципієнта. Мова ЗМІ потребує постійного оновлення, змінюються засоби, які в них використовуються. На такій підставі багато телескопічних слів, що мають переважно оказіональний характер, не мають перспективи тривалого існування та не реєструються словниками. Однак використання телескопічних модусів в англійській мові стає звичним, оскільки так можна скоротити та пришвидшити передання інформації. Саме тому вони часто використовуються в ЗМІ, рекламі, розмовній мові.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основними характерними рисами телескопічних одиниць є: незареєстрованість у словниках, залежність від контексту, невласлива полісемія, широка застосовність у термінології. Унаслідок того, що телескопічні модуси є нетривалими, не реєструються в словниках, в лінгвістиці використовуються різноманітні методи для їх визначення, як-от компонентний аналіз значення слова, контекстуальний метод, аналіз словникових дефініцій, асоціативний метод. У функціонально-прагматичному підході виокремлюють вісім функцій телескопізмів: словотворчу, стилістичну, номінативну, прагматичну, атрактивну, експресивну, компресійну, деривативну [1]. Якщо можна визначити характерні риси, деякі функції таких мовних одиниць, то їх класифікація викликає труднощі. Цій проблемі присвячені окремі

роботи різних науковців, а саме Дж. Алджео [5] та Т.Р. Тимошенко [6]. Наприклад, Дж. Алджео поділяє телескопізми за словотвірною функцією на три групи: 1) телескопізми на основі фонематичного збігання; 2) телескопізми, утворені внаслідок скорочення основ слів із подальшим їх поєднанням – «слова-вирізки»; 3) телескопізми, утворені за фонематичним збігом у поєднанні зі скороченням [5].

Однак телескопічні модуси, на думку Т.Р. Тимошенко, мають власну структуру, тому їх можна розподілити на 3 окремі групи: 1) повні телескопічні слова; 2) часткові телескопізми; 3) «накладні» телескопізми – «гаплогісти». Далі Т.Р. Тимошенко [6] поділяє повні і часткові телескопізми на підгрупи, а також виокремлює слова-гаплогісти. За співвідношенням телескопічних одиниць виділяють такі семантичні групи: 1) загальне співвідношення складників: *beginement = beginning + commencement* – початок; 2) за значенням компонентів із додатковою інформацією про предмет або явище: *euratom = Europe + atom* – «Європейська атомна співдружність»; 3) значення зі значень елементів, що мають різну семантику: один компонент є головним, інший – додатковим, доповнювальним, наприклад: *airgation = air + navigation*, *girlscical = girl + musical*. Часткові та гаплогістичні телескопічні слова належать до цієї підгрупи. Варто зазначити, що під час дослідження класифікації, а саме вивчення явища телескопії, виділяють роль телескопії у формуванні нових словотвірних елементів, наприклад: *-nomics – cybernomics, mediconomics, docu- – docudrama, documusical, agri- – agribusiness, cyber-, -(a)thon, -tele, Euro-, -(a)holic, -gate* тощо [6].

Проаналізувавши різні підходи до розрізнення телескопізмів, варто вказати на той факт, що не існує чітких критеріїв їх класифікації. Різноманіття досліджених механізмів і моделей утворення телескопічних модусів підтверджує формальну цілісну оформленість та семантичну масштабність телескопії [7, с. 39–45].

Наразі телескопія є продуктивним способом словотворення, що динамічно розвивається. Ця досліджувана модель словотворення активно використовується в мові реклами, економіки, політики, в сучасній англомовній художній літературі. Досліджуються структурно-семантичні властивості телескопічних одиниць, проте ми можемо бачити значущість цього явища в сучасній мові. Завдяки явищу телескопії з'являються нові слова: іменники (*movieoke, folksonomy*), прикметники (*fantabulous*), прислівники (*absotively*),

дієслова (to scurry) тощо. Вони вживаються в найрізноманітніших сферах життя: побути (teleputer, camcorder, globesity, jeggings, leggings, soundscape) (British National Corpus), ЗМІ (newscast), реклама (advertorial, edutainment, infomercial, infotainment), науці (anacronym), мистецтві, літературі, сфері розваг, космонавтиці та авіації (avionics), медичній сфері (influenza), в Інтернеті (emoji, modem, freeware, bit, pixel, netizen) тощо. Також у сучасній мові телескопізми часто трапляються у власних назвах: “Adidas”, “Microsoft (British National Corpus)” та ін. Усе це відбувається через змінний стан мови, змінну природу, розвиток та вдосконалення життя суспільства. Соціум намагається зробити власну мову більш лаконічною, стислою та емоційною в різних сферах, використовуючи при цьому різні засоби мовної економії. Сьогодні за допомогою телескопічних одиниць формується концептуальна картина світу. Зображення актуальної картини сьогодення, регулярна робота з інформацією створюють необхідність формувати емоційно забарвлені лексеми. На прикладі речення “After 12 weeks of using the *Nicorette* Patch, 41 per cent of smokers gave up compared with only 10 per cent who used a dummy patch” (News Monitor) ми можемо бачити явище телескопії в слові *Nicorette*. Для передання актуального феномену і проблеми паління автор поєднав *nicotine* і *cigarette*, з чого виникає новий актуальний телескопізм [8, с. 71–78].

У реченні “The 13 acre site’s wildlife park gave us a look at a watusi, a zedonk (which is what happens when a zebra and a donkey love each other very much) and plenty of huge gators” (The Mail on Sunday) з’являється такий телескопізм, як *zedonk*, що є повним телескопічним словом, за допомогою якого автор позначає новий гібрид, що є частотним у сучасній англійській мові в різних семантичних сферах.

Багато дослідників вважають телескопію дуже важливим явищем у лінгвістиці. Довгий час телескопію зараховували до такого способу словотворення, як аббревіація. Це зрозуміло, оскільки в телескопії наявні всі такі процеси, як скорочення, аббревіація, поєднання елементів слів, багато особливостей таких словотвірних явищ збігаються. Пізніше науковці почали розглядати телескопію як самостійний спосіб словоформування, що має низку відмінностей. Наразі телескопія розглядається як самостійний продуктивний спосіб утворення нової лексики.

Дослідження процесу телескопії, а також телескопічних утворень починається ще у ХХ столітті. Телескопічні утворення завжди існували

в англійській мові, але їх кількість була незначною. Активне утворення телескопізмів припало на середину ХХ століття. Учені-лінгвісти намагаються виявити причини виникнення таких новоутворень та розподіляють їх на лінгвістичні й екстралінгвістичні. Наприклад, Ю.П. Ермоленко [9, с. 52–65]. розглядає такі лінгвістичні фактори, як: 1) часта повторюваність синтаксичних конструкцій у мові (aftermorrow = after tomorrow); 2) *weddiquette* = *wedding* + *etiquette*, *net* + *etiquette* – аналогія; 3) фонетична схожість окремих елементів мотиваційних слів (*badvertising* = *bad* + *advertising*). Серед екстралінгвістичних факторів виділяють такі: 1) компроміс – вибір між двома частотними словами (*prettiful* = *pretty* + *beautiful*); 2) установа певного асоціативного зв’язку (*cosacolonization* = *Coca-Cola* + *colonization*); 3) надання суб’єктивного сенсу (експресія, новизна, комічність); 4) принцип мовної економії; 5) відкриття та винахід нових об’єктів за допомогою синтезу, схрещення двох об’єктів. Аналіз підстав виникнення явища телескопії та самого феномену дає можливість довести, що телескопія є самостійним вагомим способом словотворення, що характеризується власними структурними та семантичними особливостями. Телескопія є важливим засобом мовної економії, продуктивність якого в сучасній англійській мові зростає. Стислість та лаконічність телескопічних модусів прискорюють темп мови, не зашкоджуючи її логічним та комунікативним функціям. Варто зазначити, що внаслідок інтенсивних мовних контактів телескопія є саме англійським способом словотворення, а також відтворюється у словотвірних системах інших мов.

Розглядаючи надалі питання властивостей явища «телескопія», В.І. Заботкіна зазначає, що телескопічні номінації, як і складні слова, відбивають тенденцію до універбалізації та раціоналізації мови, демонструють різний ступінь розчленованості та вмотивованості. При цьому ступінь їх розчленованості та вмотивованості нижчий, ніж у складних словах, що пояснюється наявністю прихованих відсічених компонентів [10].

Вивчаючи телескопізми як самостійний спосіб словотворення, що є злиттям двох або більше усічених (осколкових) основ або слів, а також злиттям цілого слова / основи з усіченим (осколковим), у результаті чого утворюється нове слово – телескопічний модус, що повністю або частково поєднує значення всіх його структурних компонентів, самостійність цього явища підтверджується унікальністю структурно-семантичних та функціональних особливостей – лексичних одиниць

з обов'язковим (як мінімум одним) осколковим елементом, із певними типами зв'язку на морфемних межах та конкретними функціональними відносинами компонентів.

Аналізуючи актуальний стан лексико-семантичної макросистеми англійської мови, варто вказати на її здатність до оновлення та збагачення майже лише завдяки власним мовним ресурсам через лексичну та семантичну деривацію, тобто через створення нових одиниць або нових лексико-семантичних варіантів наявних одиниць, нових значень. Крім того, триває тенденція до зниження питомої ваги запозичень серед неологізмів англійської мови: надходження з інших мов за останній час (десятиріччя) становлять близько 2% від загальної кількості. Однак протягом довгого часу розвиток англійської мови, як відомо, зумовлювався його контактами з іншими мовами, результатами широкомасштабних запозичень і відповідних «якісних» змін, що охопили майже всі рівні мови. Англійська мова настільки «наситилась» іншомовними елементами, що «власні» лексичні одиниці становлять, за даними досліджень мовознавців, не більше третини словникового складу. На лексико-семантичному рівні в діяхронічному плані іншомовний вплив також сприяв «якісним» змінам в англійській мові, в результаті чого нові тенденції розвитку реалізувалися у вигляді активних інноваційних способів і засобів поповнення словникового складу. Під засобами в цьому аспекті розуміються матеріальні наслідки формування словотворчих елементів і моделей. Об'єктивна сучасна ситуація свідчить про те, що англійська мова на лексико-семантичному рівні характеризується тим, що в ній значну частку складають гетерогенні утворення – греко-німецькі, греко-романські, романо-германські та інші етимологічні гібриди, як-от *meritocracy* (суспільна система, за якої вищі посади займають найбільш талановиті люди; лінгвісти почали протестувати проти цього гетерогенного слова), *aristocracy* (аристократія) (зазначимо, що від *meritocracy* утворено поширене атрибутивне похідне *meritocratic* (меритократичний) для характеристики нової суспільної системи) [11].

Якщо ще декілька десятиріч потому перші місця займали афіксація та композиція (словоскладання), то у XXI ст. на першому плані, за підрахунками вчених та аналізом автора цієї статті, перебуває саме телескопія. Спочатку телескопізми мали випадковий, жартівливий характер, однак згодом лінгвісти оцінили їх здатність способом «нерозчленованого найменування» виражати поняття, для номінації яких потрібно кілька

слів, у результаті чого низка телескопічних утворень англійської мови перетворилася на інтернаціональні одиниці [12].

Найбільш відомими є *modem* (модем), *motel* (мотель), *smog* (смог), *spam* (спам), *transistor* (транзистор). З другої половини XX століття телескопія стає продуктивним словотворчим способом, а слова, утворені таким способом, перестають мати випадковий характер.

Висока продуктивність і популярність телескопії викликала навіть поширення в останні роки в англійській мові неологізму, який є символічним позначенням самого способу утворення подібних мовних одиниць – *franken-word* (слова-Франкенштейни). Ця одиниця складається з частини слова *Frankenstein* (Франкенштейн) і позначення поняття «слово» в англійській мові – *word*. Якщо не так давно за допомогою телескопії створювалися тільки іменники, то на сучасному етапі спостерігається «експансія» цього способу на інші частини мови, про що свідчить активне створення інших частин мови: прикметників, як-от *blandiose* (*bland* + *grandiose*) (неймовірно важливий), *blurple* (*blue* + *purple*) (пурпурно-блакитний), *beautifect* (*beautiful* + *perfect*) (чудово прекрасний), *squoval* (*square* + *oval*) (форма квадрата зі згладженими кутами); дієслів, як-от *computicate* (*computer* + *communicate*) (спілкуватися за допомогою комп'ютера), *stuffocate* (*stuff* + *suffocate*) (принижувати робочий персонал), *spave* (*spend* + *save*) (економно витратити) та ін. Нерідко складниками телескопізмів є скорочення слів. Серед них можна навести приклади таких лексичних одиниць, як *celeb* (скорочення лексичної одиниці *celebrity* (знаменитий чоловік)), з якої були створені неологізми *celebreality* (*celebrity* + *reality*) (відома людина, яка є учасником телешоу), *celebutante* (*celebrity* + *debutante*) (відома людина, яка нещодавно стала відомою та вперше виходить у люди), *celebutard* (*celebutante* + *retard*) (матеріально забезпечена дівчина, яка ніяк не може вийти заміж), *celesbian* (*celebrity* + *lesbian*) (знамениті дівчата, які одночасно є лесбіянками) тощо. У сучасній розмовній англійській мові функціонують численні телескопізми зі словами *blog* (блог), що є скороченням одиниці *weblog* (веблог), як-от *celeblog* (*celebrity* + *blog*) (блог знаменитості), *siblog* (*sister* or *sibling* + *blog*) (блог сестри або брата), *vlog* (*video* + *blog*) (відеоблог); *bot*, як-от *cobot* (кобот), *knowbot* (програма-робот зі збору інформації), *microbot* (мікробот), *mobot* (мобільний робот), *nanobot* (наноробот) тощо, а також багато інших різноманітних випадків і прикладів.

Висновок з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У статті окреслено лише найбільш очевидні інноваційні процеси та механізми в словотвірній системі англійської мови. Роль телескопії полягає у використанні не лише як найбільш продуктивного способу словоформування на сучасному етапі розвитку словотвірної системи, а і як джерела формування нових словотвірних елементів та моделей. Це дослідження телескопічного способу словотворення підтверджує аксіомічну точність перевіреної тези про системність словотворення, про справжню взаємозалежність між його способами та механізмами. Матеріали дослідження свідчать про те, що формування нових словотвірних елементів і моделей зумовлене конвергентним розвитком національних різновидів англійської мови, діалектів в умовах сучасного етапу науково-технічного прогресу. Спираючись на той

факт, що утворені завдяки телескопії лексичні одиниці є семантично насиченими, вони відповідають принципам мовної економії та є агресивними об'єктами процесу запозичення, що зумовлює розповсюдження англіцизмів-телескопізмів в інших мовах. Можна зробити висновок, що телескопізми є невіддільною частиною сучасного словникового запасу. Телескопізми збагачують словниковий запас економними неологізмами та зумовлюють їх подальше утворення. Телескопія характеризується самостійністю, має власні структурні та семантичні ознаки.

Підсумовуючи вищеописане, варто зазначити, що явище телескопії потребує подальшого дослідження й вивчення саме понять «телескопія», «телескопічна одиниця», «телескопізм», «телескопічний модус», а також методів, механізмів утворення та особливостей перекладу іншими мовами в межах різних дискурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Jespersen O. A. *Modern English Grammar on Historical Principles*. Copenhagen, 1942. 570 p. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203715963>.
2. Мартине А. Принцип економии в фонетических изменениях: (Проблемы диахронической фонологии) : учебное пособие. Москва : Издательство иностранной литературы. 1960. 285 с.
3. Зацний Ю.А. Соціолінгвальні і лінгвокогнітивні аспекти неологізації англійської мови сфери медицини і охорони здоров'я. *Нова філологія*. 2010. № 37. С. 170–178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2010_37_33 (дата звернення: 23 листопада 2021р.)
4. Омельченко Л.Ф., Максимчук Н.М., Бех П.О., Биркун Л.В. Деякі тенденції у розвитку телескопічних слів сучасної англійської мови : навчальний посібник. Київ : НМК ВО. 1992. 60 с.
5. Algeo J. Blends, a structural and systemic view. *American Speech*. 1977. Vol. 52(1/2). P. 47–64. DOI: <https://doi.org/10.2307/454719>
6. Тимошенко Т.Р. Телескопія в словообразовательній системі сучасного англійського язика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 1975. 176 с.
7. Медвідь О.М., Петухова А.Є. Вашист К.М. Телескопія як спосіб утворення неологізмів (на матеріалі сучасних англомовних онлайн-видань ЗМІ). *Філологічні трактати*. 2016. № 8 (1). С. 39–45.
8. Клименко Л., Мицкан А. Продуктивні моделі творення неологізмів. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. 2003. № 7. С. 71–78.
9. Ермоленко Ю.П. Лингвокреативный потенциал стяжения в словообразовательной системе современного английского языка. *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. 2007. № 532. С. 52–65.
10. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка. Москва : Высшая школа, 1989. 126 с.
11. Лаврова Н.А. Английская лексикология. Москва : Флинта; Наука, 2012. 168 с.
12. Zatsnyi Yu.A. Sociolinguistic and linguistic-cognitive aspects of neologization of English in medicine and healthcare. *New Philology*. 2010. № 37. P. 170–178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2010_37_33 (last accessed: 17. 11. 2021).